

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 380/2010-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. februára 2011 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti M. K., B., a M. F., B., zastúpených advokátom JUDr. M. P., B., pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 176/04 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. a M. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 176/04 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 176/04 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. M. K. a M. F. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur) každej z nich, ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia M. K. a M. F. v sume 303,31 € (slovom tristotri eur a tridsaťjeden centov) na účet ich advokáta JUDr. M. P., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 380/2010-11 z 19. októbra 2010 prijal na ďalšie konanie s'ťažnosť M. K. a M. F. (ďalej len „s'ťažovateľky“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 176/04.

Zo s'ťažnosti vyplýva, že „Súdne konanie bolo začaté na základe návrhu na začatie konania zo dňa 15. 7. 2004 podaného na konajúci súd dňa 19. 07. 2004. Predmetom

súdneho konania je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva účastníkov konania...

Štyri mesiace po podaní žalobného návrhu vyzval konajúci súd navrhovateľky listom zo dňa 8. 11. 2004 doručeným dňa 2. 12. 2004 na doloženie znaleckého posudku za účelom vyrubenia súdneho poplatku.

Navrhovateľky prostredníctvom svojho právneho zástupcu obratom listom zo dňa 17. 12. 2004 zaslali súdu vypracované znalecké posudky k predmetu sporu v dvoch vyhotoveniach.

Výzvou súdu zo dňa 31. 5. 2005 doručenou dňa 9. 6. 2005 vyzval konajúci súd navrhovateľky na doplatenie súdneho poplatku v celkovej výške 66.000,- Sk.

Navrhovateľky listom zo dňa 15. 6. 2005 podali žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov, ktorej žiadosti konajúci súd vyhovel uznesením č. k. 9 C 176/04-102 zo dňa 21. 08. 2006, doručeným dňa 14. 9. 2006.

Súd následne vytýčil vo veci prvé pojednávanie na termín 11. 12. 2006, čím celý procesný postup súdu odo dňa podania žalobného návrhu, cez doriešenie poplatkovej povinnosti až do vytýčenia prvého pojednávania trval 2 roky a 5 mesiacov.

Prvé pojednávanie zo dňa 11. 12. 2006... bolo odročené na termín 14. 02. 2007, kedy však k druhému pojednávaniu nedošlo z dôvodu PN zákonnej sudkyne, a vec bola odročená na neurčito.

Navrhovatelia následne listom zo dňa 5. 4. 2007, po tom čo márne čakali na vytýčenie nového termínu pojednávania, požiadali súd prvý krát o pokračovanie v konaní.

Súd na základe výzvy navrhovateľov vytýčil vo veci v poradí tretie pojednávanie na termín 18. 6. 2007, ktoré bolo odročené na neurčito vzhľadom na potrebu rozhodnutia o návrhu odporcu na prerušenie konania, o ktorom rozhodol súd uznesením č. k. 9C176/04/136 zo dňa 28. 8. 2007, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 8. 10. 2007.

Vzhľadom na tú skutočnosť, že súd ani po právoplatnosti uznesenia o zamietnutí návrhu odporcu na prerušenie konania opätovne sám nekonal, navrhovatelia listom zo dňa 18. 02. 2008, opätovne po druhý krát požiadali o pokračovanie v konaní.

Na základe výzvy navrhovateľov bolo vo veci vytýčené v poradí štvrté pojednávanie na termín 10. 11. 2008, teda po vyše jednom roku a mesiaci odo dňa nadobudnutia právoplatnosti uznesenia č. k. 9C176/04/136 zo dňa 28. 8. 2007.

V poradí 4. pojednávajúce zo dňa 10. 11. 2008 bolo následne odročené na termín 28. 1. 2009, ktorý bol na základe ospravedlnenia odporcu zrušený, pričom nový termín v poradí piateho pojednávajúce bol vytýčený na 18. 3. 2009.

Na v poradí piatom pojednávajúce konanom dňa 18. 3. 2009 súd odročil prejednanie veci na neurčito za účelom vypracovania znaleckého posudku na ocenenie nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom sporu. Odo dňa 18. 3. 2009 do dnešného dňa, teda po dobu 1 a ½ roka, však súd opätovne vo veci vôbec nekonal, predovšetkým nenariadil znalecké dokazovanie, pre ktoré bolo odročené posledné pojednávajúce vo veci.

Navrhovatelia urgovali v poradí tretíkrát súd listom zo dňa 29. 7. 2010, avšak ten je naďalej podľa informácií navrhovateľov nečinný...

Konajúci Okresný súd Bratislava II, počnúc od podania žalobného návrhu zo dňa 15. 7. 2004 až do dnešného dňa buď vo veci nekonal vôbec alebo konal absolútne neefektívne...“.

Sťažovateľky žiadali, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 176/04 porušil ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prieťahov a zaplatiť im primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 500 € každej z nich, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 303,31 €.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr. 2139/2010 z 24. januára 2011 vyjadrila predsedníčka okresného súdu, v ktorom okrem iného uviedla:

„Sťažovateľkami popísaný priebeh konania je v podstate totožný s obsahom spisu a úkonmi súdu vykonanými vo veci. Časový odstup medzi jednotlivými úkonmi súdu ako aj následne do vytýčenia termínu pojednávajúce bol spôsobený zaťaženosťou, opakovanou práceneschopnosťou a veľkosťou oddelenia sudkyne JUDr. M. G., ktorá vec vybavuje.

Na základe uvedených skutočností musím konštatovať, že vo veci bol zistený prieťah v konaní spôsobený konajúcim sudcom. Sudkyňa bola písomne upozornená na potrebu konať vo veci plynulé a bez prieťahov.“

Rovnaké úkony v namietanom konaní zistil aj ústavný súd s tým, že okresný súd uznesením č. k. 9 C 176/2004-163 z 29. novembra 2010 ustanovil znalca na vypracovanie znaleckého posudku.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľky sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej

judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje postupovať v konaní v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, III. ÚS 75/07, III. ÚS 118/07) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 9 C 176/04 je občianskoprávny spor o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti, ktorý začal podaním žaloby sťažovateľiek ešte v júli 2004. Ústavný súd z predloženého spisu a vyjadrenia okresného

súdu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by poukazovali na prípadnú právnu a skutkovú zložitosť danej veci, ktorá by mohla ovplyvniť doterajšiu dĺžku konania.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľiek ako účastníčok tohto súdneho konania. Zo spisu okresného súdu ústavný súd nezistil také okolnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že sťažovateľky významnou mierou prispeli k predĺženiu predmetného konania. Sťažovateľky boli v konaní aktívne a súčinnosťné. Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti tiež nepoukázal na to, že by ich správanie ovplyvnilo doterajšiu dĺžku konania.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd zistil, že okresný súd od nápadu veci (15. júla 2004) prvý jednoduchý úkon urobil až v decembri 2004, keď vyzval sťažovateľky na predloženie znaleckého posudku na účely vyrubenia súdneho poplatku, druhý úkon urobil až v júni 2005, keď ich vyzval na zaplatenie súdneho poplatku, a o ich žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov (jún 2005) rozhodol až po takmer 14 mesiacoch (21. augusta 2006).

Okrem týchto sporadických procesných úkonov okresný súd nevykonával žiadne pojednávanie, na ktorom by vykonal riadne dokazovanie [prvé pojednávanie v decembri 2006 odročil na február 2007, toto pojednávanie však okresný súd odročil pre práceneschopnosť sudkyne a tretie pojednávanie (jún 2007) odročil na neurčito na účely rozhodnutia o návrhu odporcu na prerušenie konania]. Aj ďalšie pojednávanie v novembri 2008 bolo odročené na január 2009 (termín bol zrušený) a v marci 2009 odročil okresný súd pojednávanie na účely vykonania znaleckého dokazovania, pričom do konania pribral znalca až 29. novembra 2010.

Z dosiaľ vykonaných úkonov okresného súdu teda vyplýva, že okresný súd bol v spore v podstate nečinný viac ako 6 rokov, pričom vec nie je ešte od roku 2004 vôbec pripravená na rozhodnutie, preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť uvedené sporadické úkony okresného súdu, ak navyše okresný súd dosiaľ nevykonal na pojednávaniach žiadne dokazovanie a aj znalecké dokazovanie je stále len na začiatku.

Nečinnosť v tomto konaní priznala aj predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti. Ústavný súd však neakceptoval jej obranu, že zbytočné prietahy boli spôsobené „*zaťaženosťou, opakovanou práceneschopnosťou a veľkosťou oddelenia sudkyne JUDr. M. G., ktorá vec vybavuje*“.

V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (napr. I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03), že personálne problémy (nedostatočné obsadenie súdu, zaťaženosť sudcov) a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02). Okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Vzhľadom na uvedené okolnosti ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 176/04 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

Vzhľadom na rozhodnutie, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 176/04 konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľky žiadali priznať finančné zadosťučinenie v sume 3 500 € každej z nich poukazujúc najmä na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Keďže právna neistota sťažovateľiek nebola okresným súdom odstránená ani po viac ako šiestich rokoch od jeho začatia, ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € každej zo sťažovateľiek, ktoré zaviazal uhradiť okresný súd (bod 3 výroku nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľiek, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia. Sťažovateľky si v sťažnosti uplatnili trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 303,31 €.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania zistil, že uplatnená náhrada trov konania (za dva úkony právnej služby a dva režijné paušály plus 19 % DPH) je vypočítaná podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, a keďže nie je v rozpore s touto vyhláškou, uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľiek v sume 303,31 € na účet ich právneho zástupcu (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2011